

میزان آگاهی دانشجویان رشته‌های مختلف دانشگاه آزاد اسلامی واحد پزشکی تهران نسبت به رشته تحصیلی خود در بدو ورود به دانشگاه

فرهاد ادهمی مقدم^۱، محمد صاحب الزمانی^۲، مژگان طباطبایی جمارانی^۳، حجت الله فراهانی^۴، نجیمه آقا باباگلی^۵

^۱ استادیار، متخصص چشم، فوق تخصص اکولوپلاستی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم پزشکی تهران، تهران، ایران
^۲ استادیار، دکتری تخصصی مدیریت آموزشی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم پزشکی تهران، تهران، ایران
^۳ کارشناسی ارشد آموزش پرستاری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم پزشکی تهران، تهران، ایران
^۴ استادیار، دکتری تخصصی روانسنجی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم پزشکی تهران، تهران، ایران
^۵ کارشناسی ارشد، گروه روانشناسی بالینی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم پزشکی تهران، تهران، ایران

چکیده

سابقه و هدف: یکی از سرنوشت سازترین انتخاب‌های دوره دانش آموزی انتخاب رشته دانشگاهی است. نداشتن آگاهی نسبت به رشته تحصیلی موجب به وجود آمدن عدم تطابق بین آینده شغلی افراد با نیازها و انتظاراتشان می‌گردد. لذا مطالعه حاضر با هدف تعیین میزان آگاهی دانشجویان رشته‌های مختلف دانشگاه آزاد اسلامی واحد پزشکی تهران نسبت به رشته تحصیلی خود در بدو ورود به دانشگاه انجام شد.

روش بررسی: این مطالعه توصیفی-زمینه‌ای روی ۵۰۱ دانشجوی ترم اول (بدو ورود) رشته‌های مختلف علوم پزشکی و رشته‌های غیر پزشکی دانشگاه آزاد اسلامی واحد پزشکی تهران که به روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای نسبتی انتخاب شده بودند، انجام شد. ابزار گردآوری اطلاعات پرسش‌نامه‌ای مشتمل بر دو بخش مشخصات دموگرافیک و سوالات سنجش میزان آگاهی بود.

یافته‌ها: میانگین و انحراف معیار آگاهی دانشجویان ۵/۴۸ و ۳/۶۰ بود. میزان آگاهی دانشجویان در ۳۰/۳٪ موارد بالا، در ۴۰/۵٪ موارد متوسط و در ۲۹/۱٪ موارد پایین بود. افزایش مقاطع تحصیلی رابطه مستقیمی با میزان آگاهی داشت، بدین معنی که با افزایش مقطع تحصیلی، آگاهی گروه مورد بررسی افزایش می‌یافت. بالاترین رتبه آگاهی براساس مقاطع تحصیلی، مربوط به مقطع تحصیلی دکتری حرفه‌ای با میانگین رتبه ۳۴۲/۱۷ و پایین‌ترین آن در گروه کاردانی با میانگین رتبه‌ای ۱۳۶/۳۲ بود.

نتیجه‌گیری: یافته‌های این پژوهش بیانگر این است که اکثر دانشجویان در بدو ورود به دانشگاه نسبت به رشته خود آگاهی متوسطی دارند. پیشنهاد می‌گردد قبل از ورود به دانشگاه، جهت شناخت هر چه بیشتر رشته‌های تحصیلی، مشاوره‌های لازم از طرق مختلف نظیر مدارس، رسانه‌های جمعی، خانواده و... ارائه گردد تا دانش آموزان با آگاهی قبلی رشته خود را انتخاب و با علاقه و انگیزه به ادامه تحصیل مشغول شوند.

واژگان کلیدی: آگاهی، دانشجویان، رشته تحصیلی.

مقدمه

انسان در طول زندگی خویش بارها دست به انتخاب می‌زند، چرا که قدرت حق انتخاب، یکی از مهم‌ترین ویژگی‌های والای

انسانی است. او در گذر عمر از دوره نوجوانی به بعد با دو انتخاب مهم و حیاتی انتخاب رشته تحصیلی و انتخاب شغل روبرو می‌شود. انتخاب رشته تحصیلی در دوره متوسطه یکی از سرنوشت سازترین انتخاب‌های دوره دانش آموزی است که این انتخاب می‌تواند مقدمه‌ای برای انتخاب رشته دانشگاهی باشد و از اهمیت زیادی برخوردار است (۱). در این مقطع، طرح ریزی برای ادامه تحصیل و یا انتخاب شغل پس از پایان

آدرس نویسنده مسئول: تهران، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم پزشکی تهران، دکتر محمد

صاحب الزمانی (email: m_szamani@yahoo.com)

تاریخ دریافت مقاله: ۹۳/۹/۱

تاریخ پذیرش مقاله: ۹۳/۱۲/۴

نظام آموزشی و سیستم سلامت می‌گردد. بنابراین ارائه راهکارهای موثر برای افزایش رغبت دانشجویان نسبت به رشته تحصیلی نه تنها موجب ارتقای سیستم آموزشی می‌شود، بلکه منجر به بازدهی بالای نیروی انسانی در بیمارستان‌ها و مراکز درمانی و همچنین ارائه خدمات بهینه به بیماران نیز می‌گردد (۱۲). در این راستا، فراهم آوردن زمینه و بستر مناسب برای اشتغال در مشاغل مناسب، مطالعه و بررسی خصوصیات، استعدادها و تمایلات فردی ضروری به نظر می‌رسد (۱).

لذا با توجه به اهمیت موضوع آگاهی دانشجویان نسبت به رشته تحصیلی خود و اهمیت انتخاب رشته تحصیلی در آینده شغلی و از طرفی نیز با عنایت به اینکه تاکنون مطالعه گسترده‌ای در این زمینه انجام نشده است و مطالعات پیشین تنها محدود به یک رشته بوده است، تصمیم بر آن شد تا مطالعه‌ای با هدف تعیین میزان آگاهی دانشجویان رشته‌های مختلف دانشگاه آزاد اسلامی واحد پزشکی تهران نسبت به رشته تحصیلی خود در بدو ورود به دانشگاه در سال تحصیلی ۹۳-۱۳۹۲ انجام گیرد.

مواد و روشها

پژوهش حاضر یک مطالعه توصیفی-زمینه‌ای است که روی دانشجویان مشغول به تحصیل در ترم اول (بدو ورود) رشته‌های علوم پزشکی اعم از پزشکی، پرستاری، مامایی،... و رشته‌های غیر پزشکی شامل زیست‌شناسی، مهندسی پزشکی و .... دانشگاه آزاد اسلامی واحد پزشکی تهران در سال تحصیلی ۹۳-۱۳۹۲ انجام شد. در این مطالعه از روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای نسبتی استفاده شد. تعداد نمونه براساس فرمول حجم نمونه ۴۹۵ نفر به دست آمد که به دلیل احتمال ریزش نمونه، به ۵۲۰ نفر پرسشنامه داد شد که در نهایت ۵۰۱ نفر پرسش‌نامه‌ها را به طور کامل تکمیل نمودند. ابزار گردآوری اطلاعات پرسش‌نامه بود. در این پرسش‌نامه، ۱۲ سوال در مورد مشخصات دموگرافیک و ۹ سوال در رابطه با سنجش میزان آگاهی دانشجویان نسبت به رشته تحصیلی شان در نظر گرفته شد. سوالات مربوط به میزان آگاهی به صورت بله، خیر، نمی‌دانم تنظیم شد، که به پاسخ بله نمره ۱+، پاسخ خیر نمره ۱- و به پاسخ نمی‌دانم نمره صفر تعلق گرفت. حداقل نمره خام برای آگاهی دانشجویان نمره ۹- و حداکثر نمره ۹+ بود. تقسیم بندی نمرات آگاهی دانشجویان به صورت بالا (نمره ۹+ تا ۸+)، متوسط (نمره ۷+ تا ۵+)، و پایین (نمره ۴+ تا ۹-) انجام شد. جهت تعیین اعتبار علمی پرسش‌نامه

آموزش دوره متوسطه موضوع مهمی است که باید به آن توجه شود و در این زمینه اطلاعات وسیعی در اختیار دانش‌آموزان گذاشته شود تا بتوانند در رابطه با ورود به دانشگاه جهت ادامه تحصیل و یا ورود به عرصه بازار کار تصمیم‌گیری کنند (۲).

امروزه هر شخص سعی می‌کند که نسبت به شناخت رشته تحصیلی خود تلاش‌هایی را انجام دهد، ولی نبود دفاتر مشاوره زیاد در خیلی از شهرستان‌ها و عدم شناخت دقیق بعضی از رشته‌های دانشگاهی منجر به بروز مشکلاتی در آینده علمی و تحصیلات بخشی از دانشجویان می‌گردد و زمینه بروز نارضایتی، نگرانی و عدم اطمینان نسبت به آینده شغلی رشته را فراهم می‌کند (۳). این مسائل باعث شده است که افراد از طبقات گوناگون جامعه با انگیزه‌های مختلف و گاهی بدون شناخت، آگاهی و علاقه وارد رشته‌های مختلف آموزشی شوند (۴). تعدادی از دانشجویان، علی‌رغم وقت، هزینه و تلاشی که در انتخاب رشته داشته‌اند، اقدام به تغییر رشته می‌کنند. تغییر رشته حتی در کشورهایی مانند آمریکا در حال افزایش است. بسیاری از این تغییر رشته‌ها مربوط به عدم شناخت فرد از رشته تحصیلی یا عدم موفقیت در رشته مورد نظر است. (۵). عدم شناخت کافی از رشته انتخابی می‌تواند منجر به بی‌علاقگی، سرخوردگی و در نتیجه افت تحصیلی دانشجویان شود (۶). بیشترین علت تغییر رشته دانشجویان، عدم شناخت فرد از رشته تحصیلی و یا عدم موفقیت در رشته مورد نظر است (۷). شناخت و آگاهی داشتن از رشته تحصیلی سبب ایجاد انگیزه در فرد می‌شود (۸).

لذا دانشجویان باید جهت انجام هر چه بهتر وظائف محوله شده در آینده، با آگاهی بیشتری رشته تحصیلی خود را انتخاب نموده تا به دنبال آن علاقه مندی بیشتری در آنها ایجاد شود. آنها این آگاهی را می‌توانند از منابع مختلف نظیر خانواده، شاغلین حرف، رسانه‌های خبری و غیره کسب نمایند (۹). جستجوی آگاهانه اطلاعات در مورد رشته‌های دانشگاهی قبل از انتخاب رشته می‌تواند در رضایت از تحصیل و موفقیت دانشجویان تاثیر بگذارد، و زمینه تعهد به حرفه مرتبط با رشته تحصیلی آنان را که در آینده اختیار خواهند کرد را فراهم کند (۱۰). در صورت شناخت رشته‌ها و علاقه به رشته تحصیلی، حس مسئولیت‌پذیری افزایش خواهد داشت که این خود نیز منجر به بالا رفتن کارایی افراد در ارائه خدمات سامانه سلامت می‌گردد (۱۱).

نداشتن آگاهی و علاقه نسبت به رشته تحصیلی موجب به وجود آمدن عدم تطابق بین آینده شغلی افراد با نیازها و انتظاراتشان می‌گردد و عواقب سوء ناشی از این مسئله متوجه

نتایج جدول شماره ۲ بیانگر این است که بیشترین درصد پاسخ به سئوالات مربوط به گزینه بله و سپس نمیدانم و کمترین به خیر اختصاص داشته است.

جدول ۲. توزیع فراوانی (درصد) پاسخ به سئوالات آگاهی در دانشجویان

خیر	نمی دانم	فراوانی (درصد)
۴۸(۹/۶)	۱۳۰(۲۵/۹)	۳۲۳(۶۴/۵)
۳۹(۷/۸)	۹۲(۱۸/۴)	۳۷۰(۷۳/۹)
۶۸(۱۳/۶)	۲۱۰(۴۱/۹)	۲۲۳(۴۴/۵)
۶۷(۱۳/۴)	۱۳۸(۲۷/۷)	۲۹۶(۵۹/۱)
۲۹(۵/۸)	۱۶۴(۳۲/۷)	۳۰۸(۶۱/۵)
۲۴(۴/۸)	۹۵(۱۹/۰)	۳۲۸(۶۶/۲)
۷۶(۱۵/۱)	۷۰(۱۴)	۳۵۵(۷۰/۹)
۴۲(۸/۴)	۸۸(۱۷/۷)	۳۷۱(۷۴/۹)
۱۴/۶	۱۰/۶	۷۴/۹

نتایج جدول شماره ۳ نشان می دهد که میزان آگاهی دانشجویان مورد بررسی در ۳۰/۳٪ بالا، ۴۰/۵٪ متوسط و ۲۹/۱٪ پایین است. یافته ها نشان می دهد علی رغم اینکه بیشترین درصد آگاهی دانشجویان در سطح متوسط بوده اما به کمک آزمون آماری نسبت این اختلاف با ۹۵ درصد اطمینان معنی دار نبوده و موید نتایج جدول شماره ۱ می باشد.

جدول ۳. توزیع فراوانی و درصد میزان آگاهی دانشجویان

متغیر	فراوانی	درصد	درصد فراوانی تراکمی
بالا	۱۵۲	۳۰/۳	۳۰/۳
متوسط	۲۰۳	۴۰/۵	۷۰/۹
پایین	۱۴۶	۲۹/۱	۱۰۰/۰

از روش اعتبار محتوا استفاده شد، به این صورت که پرسش نامه به تایید و اصلاح ۱۰ تن از اعضای هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد پزشکی تهران رسید. همسانی درونی سئوالات از طریق ضریب آلفای کرونباخ $\alpha=0/76$ به دست آمد که مورد تایید قرار گرفت. به منظور نمونه گیری به دانشکده های مربوطه مراجعه شد. پرسش نامه ها در اختیار واحدهای مورد پژوهش قرار گرفت و پس از اخذ پاسخ جمع آوری گردید. در پایان، پس از ورود داده ها به نرم افزار SPSS نسخه ۱۹، از آمار توصیفی (جهت تهیه جداول، تعیین فراوانی مطلق و نسبی، میانگین و انحراف معیار و ...) و آمار استنباطی (آزمون آماری t تک نمونه ای، t مستقل، تحلیل واریانس یک طرفه و کای دو) برای تحلیل داده ها استفاده شد.

یافته ها

از ۵۰۱ دانشجوی مورد مطالعه، ۳۹۵ نفر زن (۷۸/۸٪) و ۱۰۶ نفر مرد (۲۱/۲٪) بودند. میانگین سنی دانشجویان $20 \pm 21/50$ با حداقل ۱۶ و حداکثر ۵۱ سال بود. از بین شرکت کنندگان، ۴۷ نفر دانشجوی کاردانی (۹/۱۴٪)، ۳۵۹ نفر دانشجوی کارشناسی (۷۱/۷٪)، ۳۱ نفر دانشجوی کارشناسی ارشد (۶/۲٪) و ۵۴ نفر دانشجوی دکتری حرفه ای (۱۰/۸٪) بودند. ۴۲۷ نفر (۸۵/۴٪) مجرد، ۳۹۸ نفر (۷۹/۴٪) بیگار و ۱۹۰ نفر (۳۷/۹٪) دارای درآمد ماهانه خانواده بیش از یک و نیم میلیون تومان بودند. در اکثریت آنها، ۴۳۰ نفر سرپرست خانواده پدر (۸۵/۸٪)، ۲۰۴ نفر شغل پدر آزاد (۴۰/۷٪)، ۳۸۵ نفر (۷۶/۸٪) شغل مادر خانه دار، ۱۹۸ نفر (۳۹/۵٪) تحصیلات پدر دیپلم و در ۲۱۷ نفر (۴۳/۳٪) تحصیلات مادر نیز دیپلم بود. نتایج نشان داد که بین آگاهی دانشجویان با جنسیت و تحصیلات پدر و مادر ارتباط معنی داری وجود ندارد ($P>0/05$). اما بین آگاهی با رشته تحصیلی ارتباط معنی داری وجود داشت ($P<0/001$). همچنین بین میزان آگاهی دانشجویان دختر و پسر تفاوت معنی داری وجود نداشت ($P=0/557$).

جدول ۱ میانگین و انحراف معیار آگاهی دانشجویان مورد مطالعه را $5/58 \pm 3/6$ نشان می دهد، در نتیجه میانگین کل با تمرکز در سطح متوسط، انحرافی به سطوح بالا و پایین را یافته است.

جدول ۱. میانگین و انحراف معیار میزان آگاهی دانشجویان

متغیر	تعداد	کمترین	بیشترین	میانگین	انحراف معیار
آگاهی	۵۰۱	-۷/۰۰	۹/۰۰	۵/۴۸۵۷	۳/۶۰۴۱۴

جدول ۴. توزیع فراوانی (درصد) وضعیت آگاهی دانشجویان به تفکیک رشته

رشته	آگاهی			کل
	بالا	متوسط	پایین	
کارشناسی ناپیوسته اتاق عمل و هوشبری	۱۰(۴۰)	۸(۳۲)	۷(۲۸)	۲۵(۱۰۰)
کارشناسی پیوسته اتاق عمل	۴(۲۶/۷)	۵(۳۳/۳)	۶(۴۰)	۱۵(۱۰۰)
کارشناسی پیوسته علوم آزمایشگاهی	۸(۳۸/۱)	۵(۲۳/۸)	۸(۳۸/۱)	۲۱(۱۰۰)
کارشناسی مامایی	۷(۵۰)	۳(۲۱/۴)	۴(۲۸/۶)	۱۴(۱۰۰)
کارشناسی پیوسته مهندسی پزشکی بالینی	۱۰(۲۹/۴)	۱۱(۳۲/۴)	۱۳(۳۸/۲)	۳۴(۱۰۰)
کاردانی بهداشت خانواده	۰	۹(۳۷/۵)	۱۵(۶۲/۵)	۲۴(۱۰۰)
کارشناسی ناپیوسته بهداشت عمومی	۶(۳۷/۵)	۶(۳۷/۵)	۴(۲۵)	۱۶(۱۰۰)
کارشناسی پیوسته پرستاری	۱۳(۴۱/۹)	۱۴(۴۵/۲)	۴(۱۲/۹)	۳۱(۱۰۰)
کارشناسی ارشد ژنتیک	۲(۲۸/۶)	۲(۲۸/۶)	۳(۴۲/۹)	۷(۱۰۰)
کارشناسی زیست شناسی گرایش ژنتیک	۴(۲۰)	۹(۵)	۷(۳۵)	۲۰(۱۰۰)
کارشناسی زیست شناسی گرایش بیوشیمی	۷(۱۸/۹)	۲۰(۵۴/۱)	۱۰(۲۷)	۳۷(۱۰۰)
کارشناسی زیست شناسی گرایش سلولی مولکولی	۷(۱۷/۱)	۱۷(۴۱/۵)	۱۷(۴۱/۵)	۴۱(۱۰۰)
کارشناسی زیست شناسی گرایش میکروبیولوژی	۷(۱۷/۱)	۱۹(۴۶/۳)	۱۵(۳۶/۶)	۴۱(۱۰۰)
کارشناسی ارشد پرستاری	۶(۴۲/۹)	۵(۳۵/۷)	۳(۲۱/۴)	۱۴(۱۰۰)
کارشناسی پیوسته هوشبری	۵(۴۱/۷)	۷(۵۸/۳)	۰	۱۲(۱۰۰)
کارشناسی ارشد زیست شناسی علوم جانوری	۲(۲۸/۶)	۴(۵۷/۱)	۱(۱۴/۳)	۷(۱۰۰)
دکترای پزشکی عمومی	۲۹(۴۹/۲)	۲۸(۴۷/۵)	۲(۳/۴)	۵۹(۱۰۰)
کارشناسی ناپیوسته علوم آزمایشگاهی	۳(۳۰)	۶(۶۰)	۱(۱۰)	۱۰(۱۰۰)
کاردانی بهداشت مبارزه با بیماریها	۱(۱۱/۱)	۲(۲۲/۲)	۶(۶۶/۷)	۹(۱۰۰)
کارشناسی روان شناسی بالینی	۱۶(۴۷/۱)	۱۲(۳۵/۳)	۶(۱۷/۶)	۳۴(۱۰۰)
کارشناسی پیوسته و ناپیوسته بهداشت محیط	۲(۱۰)	۷(۳۵)	۱۱(۵۵)	۲۰(۱۰۰)
کارشناسی پیوسته مهندسی بهداشت حرفه ای	۳(۳۰)	۴(۴۰)	۳(۳۰)	۱۰(۱۰۰)
کل	۱۵۲(۳۰/۳)	۲۰۳(۴۰/۵)	۱۴۶(۲۹/۱)	۵۰۱(۱۰۰)

جدول ۵ با استفاده از آزمون ناپارامتری کروسکال - والیس نشان داد که بالاترین رتبه آگاهی براساس مقاطع تحصیلی، مربوط به مقطع تحصیلی دکترای حرفه‌ای (عمومی) با میانگین رتبه ۳۴۲/۱۷ و پایین‌ترین آن در گروه کاردانی با میانگین رتبه ای ۱۳۶/۳۲ می‌باشد.

جدول ۵. رتبه بندی آگاهی دانشجویان براساس مقاطع مختلف تحصیلی

رتبه	میانگین رتبه ها	رشته ها
۱	۳۴۲/۱۷	دکترای حرفه ای
۲	۲۶۳/۷۷	کارشناسی ناپیوسته
۳	۲۴۳/۱۹	کارشناسی پیوسته
۴	۲۳۹/۳۰	کارشناسی ارشد
۵	۱۳۶/۳۲	کاردانی

با توجه به جدول ۴، از ۲۲ رشته مورد مطالعه در خصوص وضعیت میزان‌های آگاهی بالا، متوسط و پایین، رشته کارشناسی مامایی از بیشترین درصد آگاهی بالا (۵۰٪) و رشته کاردانی بهداشت خانواده از صفر درصد آگاهی بالا برخوردار بود. رشته کارشناسی ناپیوسته علوم آزمایشگاهی از بیشترین درصد آگاهی متوسط (۶۰٪) و رشته کارشناسی مامایی از کمترین درصد آگاهی متوسط (۲۱/۴٪) برخوردار بود. رشته کاردانی بهداشت خانواده مبارزه با بیماری‌ها از بیشترین درصد آگاهی پایین (۶۶/۷٪) و رشته دکترای عمومی از کمترین درصد آگاهی پایین (۳/۴) برخوردار بود. آزمون آماری آنالیز واریانس یک طرفه میانگین‌های آگاهی بر حسب رشته‌های مختلف اختلاف معنی‌داری را نشان داد ($P < 0/001$).

بحث

مطالعات پیشین در خصوص میزان آگاهی دانشجویان مختلف نشان داده اند که سنجش آگاهی دانشجویان از رشته تحصیلی خود از اهمیت بالایی برخوردار است و دادن آگاهی‌های لازم در مورد رشته تحصیلی و ادامه تحصیل در رشته مربوطه موجبات علاقه مندی دانشجویان را برای ادامه تحصیل و موفقیت بیشتر فراهم می‌کند (۱۱).

مطالعه حاضر با هدف تعیین میزان آگاهی دانشجویان رشته‌های مختلف دانشگاه آزاد اسلامی واحد پزشکی تهران نسبت به رشته تحصیلی خود در بدو ورود به دانشگاه در سال تحصیلی ۹۳-۱۳۹۲ انجام گردید. یافته‌های مطالعه حاضر نشان داد که میانگین آگاهی دانشجویان رشته‌های مختلف نسبت به رشته تحصیلی خود در بدو ورود به دانشگاه ۵/۴۸ و با انحراف معیار ۳/۶۰ است. آگاهی دانشجویان در ۳۰/۳٪ موارد بالا، در ۴۰/۵٪ موارد متوسط و در ۲۹/۱٪ موارد پایین بود. در این راستا، نتایج مطالعه عباس زاده و همکاران (۱۳۸۹) که با هدف "روند انتخاب رشته دانشجویان پرستاری دانشگاه علوم پزشکی کرمان از سال ۱۳۸۵ تا ۱۳۸۸ بر اساس نظریه شغل و شخصیت هالند" انجام شد، نشان دادند که بیشتر دانشجویان اطلاعات خود را قبل از انتخاب رشته، کم و در حین تحصیل متوسط ذکر کردند (۱۰). در مورد پاسخ به سوالات سنجش میزان آگاهی که یافته دیگری از مطالعه بود، اکثریت دانشجویان رشته‌های مختلف در بدو ورود به دانشگاه اینگونه پاسخ داده بودند که رشته تحصیلیشان در آینده بازار کار خوب و موقعیت اجتماعی مناسبی دارد. در رشته آنان کار مناسب وجود دارد و آنها در آینده با اشتغال در رشته تحصیلیشان از درآمد خوب و تامین مالی برخوردار خواهند بود. آنها می‌دانند پس از فراغت از تحصیل باید در کدامین سازمان مشغول به کار شوند و به اشتغال در چنین سازمان‌هایی علاقه دارند. اکثریت آنها رشته‌های مختلف تحصیلات تکمیلی رشته خود را می‌شناسند و از مشکلات و سختی‌های حین تحصیل و اشتغال در آینده آگاهند. اکثریت شرکت کنندگان همچنین به این سوال که من با آگاهی کامل می‌توانم رشته تحصیلی خود را به دیگران معرفی کنم، پاسخ مثبت دادند. در این راستا، نتایج پژوهش کمالی و همکاران (۱۳۸۹) که با هدف "تعیین انگیزه انتخاب رشته مامایی توسط دانشجویان دانشکده پرستاری و مامایی زنجان" انجام شد، نشان داد کسب موقعیت اجتماعی (مرتبط با سوال ۲) از انگیزه اصلی دانشجویان مامایی بود، در صورتی که کسب درآمد (مرتبط با سوال ۳)

نقش کم‌رنگی در انگیزه آنها داشت (۴). مصطفوی و همکارانش (۱۳۹۱) در پژوهش خود که با هدف "تعیین انگیزه‌ها و عوامل موثر بر انتخاب رشته داروسازی در طول دوره تحصیل" انجام دادند، به این نتیجه رسیدند که دانشجویان رشته داروسازی نسبت به درآمدزایی رشته خود (مرتبط با سوال ۳) نظری موافق دارند (۱۲). به طور کلی، در انتخاب شغل دو عامل منزلت اجتماعی و وضعیت اقتصادی مناسب تعیین کننده می‌باشد (۱۳،۷). نعمت‌اللهی و همکارانش (۱۳۹۳) در مطالعه خود که با هدف "بررسی دیدگاه‌ها و انگیزه‌های دانشجویان سال اول و آخر رشته دانشکده دندانپزشکی مشهد از انتخاب دندانپزشکی به عنوان رشته تحصیلی" انجام دادند، به این نتیجه رسیدند که دانشجویان این رشته موثرترین عوامل در انتخاب رشته دندانپزشکی را درآمد مالی مناسب، امنیت شغلی (مرتبط با سوال ۳) و موقعیت اجتماعی خوب (مرتبط با سوال ۲) ذکر کرده اند (۲). یافته‌های مطالعه شهریاری و همکاران (۱۳۸۷) که با عنوان "بررسی میزان رضایت‌مندی دانشجویان پیراپزشکی ارتش در مورد رشته تحصیلی مربوطه" انجام شد حاکی از این است که دانشجویان رشته علوم آزمایشگاهی بیشترین درصد (۳۶٪) رضایت خود را از رشته تحصیلی مربوطه ابراز داشتند که از دلایل آن می‌توان به شناخت عمومی دانشجویان نسبت به رشته تحصیلی و نیز امکان ادامه تحصیل تا مقاطع بالاتر و بازار کار این رشته (مرتبط با سوال ۶ و ۱) در جامعه اشاره کرد (۸). نتایج پژوهش ارفعی و همکاران (۱۳۸۷) که با هدف "تعیین میزان علاقه مندی دانشجویان دانشگاه‌های علوم پزشکی شهر تهران نسبت به رشته تحصیلی شان" انجام شد حاکی از آن است که وجود بازار کار مناسب (مرتبط سوال ۱) با میانگین درصد امتیاز $14 \pm 35/5$ از جمله علل کم کردن گرایش دانشجویان نسبت به رشته تحصیلیشان بود. نزدیک به نیمی از دانشجویان ۱۲۵ نفر نیز، ذکر کرده بودند که این رشته (مامایی) را برای تحصیل به دیگران معرفی نخواند کرد (۳) (مرتبط با سوال ۹) که با مطالعه حاضر همخوانی نداشت.

یافته‌های دیگر نشان داد که بین میزان آگاهی دانشجویان بر اساس رشته تحصیلی تفاوت معنی‌داری وجود دارد. همچنین نتایج مطالعه حاضر بیانگر آن است که افزایش مقاطع تحصیلی رابطه مستقیم با میزان آگاهی دارد، بدین معنی که با افزایش مقطع تحصیلی، آگاهی گروه مورد بررسی افزایش می‌یابد، به طوری که بالاترین رتبه آگاهی در واحدهای مورد مطالعه براساس مقاطع تحصیلی، مربوط به مقطع تحصیلی دکترای حرفه‌ای (عمومی) با میانگین رتبه ۳۴۲/۱۷ و پایین‌ترین آن

دانش آموزان از کم و کیف آموزش، تعلیم و تربیت و فعالیت‌های تئوری و عملی رشته‌های مختلف تحصیلی به خصوص رشته مورد علاقه خود در دانشگاه آگاه گردند. دانش آموزان این آگاهی را می‌توانند از منابع مختلف نظیر خانواده، شاغلین حرف، رسانه‌های جمعی و دفاتر مشاوره تحصیلی کسب نمایند. همچنین ضروری است که شیوه پذیرش دانشجویان بر مبنای خصوصیات شخصیتی و اخلاقی، انگیزه های درونی و استعدادهای آنان و مطابق با نیازهای جامعه باشد، تا بدین وسیله از هدر رفتن سرمایه های مادی و معنوی فردی و اجتماعی جلوگیری شود.

در گروه کاردانی با میانگین رتبه‌ای ۱۳۶/۳۲ بود. متأسفانه به دلیل کمبود و در برخی از رشته های مورد بررسی نبود مطالعات مشابه در زمینه آگاهی دانشجویان نسبت به رشته تحصیلیشان، مقایسه مطالعه حاضر با تعداد محدودی از مطالعات انجام شد امید است این مطالعه راه گشای پژوهش‌های آتی باشد. با توجه به یافته‌های حاصل از این مطالعه و اهمیت انتخاب رشته تحصیلی در آینده شغلی و با عنایت به اینکه به دنبال آگاهی بیشتر نسبت به رشته تحصیلی، میزان علاقه مندی و موفقیت دانشجویان در رشته انتخابی بیشتر می‌شود، پیشنهاد می‌گردد در طول دوران تحصیل و قبل از ورود به دانشگاه،

REFERENCES

1. Shafeeabadi A, ed. Career counseling and vocational guidance and career choice theories. 21st ed. Tehran: Roshd Publication; 2012. [In Persian]
2. Neamatollahi H, Mehrabkhani M, Ghafarpour S, Ghasemi A. Evaluation of mashhad dental school students' motives and viewpoints on their career choices in 2010. Journal of Mashhad Dental School 2014;38: 71-84. [In Persian]
3. Arfaei K, Akbari SA, Alavi MM. Interest in studying midwifery and its relevant factors in students of Tehran University of Medical Sciences. Journal of Science and Health of Shahroud University of Medical Sciences 2008;3: 28-32. [In Persian]
4. Kamali S, Jafari E, Fathi A. The Midwifery Student's Motivation towards Career Choice in Zanjan School of Nursing And Midwifery in 2010. Journal of Medical Education Development 2010;3: 40-46. [In Persian]
5. Zysberg L, Berry DM. Gender and students vocational choices in entering the field of nursing. Nurs Outlook 2005; 53:193-98.
6. Habibzade S, Poorfarokhi F, Ghasemi A, Amini T. Rate and etiology reasons of educational failure among student of Ardabil University of Medical Sciences [Thesis]. Ardabil: Ardabil University of Medical Sciences; 2008. [In Persian]
7. Hashemipour M. Dental students' motivation for entering dentistry in Kerman school of dentistry. Iranian Journal of Medical Education 2006; 6: 109-15. [In Persian]
8. Shahriari A, Sadeghi S, Hosseini M, Jamili M. Assessment of Army Paramedical student satisfaction in the relevant major – 2007 year. The magazine of Islamic Republic of Iran's Army paramedical faculty 2008;3:44-46. [In Persian]
9. Nasr A, Alaamatsaz M. The assessment of sstudents' major selection criteria entered to state universities and its comparison based on father's education, educational major and time of taking part in Konkoor. Psychology Journal of Tabriz University 2007; 5: 138-109. [In Persian]
10. Abbaszadeh A, Borhani F, Mohsenpoor M. Assessment of career choice trend among entrance 2007 to 2009 Kerman University of Medical Science nursing students by job-personality Holland's theory. Journal of Qualitative Research in Health Sciences 2011;10:34-41. [In Persian]
11. Amani F, Akharbin K, Saeedi S, Fatehi Z, Ghahremani R. The knowledge and interest of anesthesia students to own field of study in Ardabil University of Medical Sciences. J Caduceus 2010;2: 37-40. [In Persian]
12. Mostafavi SA, Ramezanloo P, Asgari N. Pharmacy students' reasons for choosing pharmacy as a career and changes in their motivation during the course. J Med Edu Dev 2013; 5:33-41. [In Persian]
13. Siracuse MV, Schondelmeyer SW, Hadsall RS, SchommerJC. Assessing career aspirations of pharmacy students. Am J Pharm Educ 2004;68:75.